

POLSKA AKADEMIA NAUK • INSTYTUT HISTORII

PL ISSN 1230-5057

ZAKŁAD

DZIEJÓW

EUROPY

XIX i XX

WIEKU

**STUDIA Z DZIEJÓW
ROSJI I EUROPY
ŚRODKOWO—
WSCHODNIEJ** tom XL

WARSZAWA

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*

<http://rcin.org.pl>

AUTORZY ARTYKUŁÓW I ROZPRAW

Dr Zbigniew Klejn — Warszawa

Dr Aleksandra Julia Leinwand — adiunkt w Instytucie
Historii PAN w Warszawie

Dr Henryk Bartoszewicz — Archiwum Główne Akt
Dawnych w Warszawie

Dr Hanna Marczevska-Zagdańska — adiunkt
w Instytucie Historii PAN w Warszawie

Prof. dr hab. Piotr Łossowski — Warszawa

Prof. dr hab. Tadeusz Kisielewski — profesor
Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego
w Bydgoszczy

Mgr Krzysztof Marcin Zalewski — doktorant
w Instytucie Historycznym Uniwersytetu
Warszawskiego

Mgr Grzegorz Gąsior — Warszawa

Dr hab. Elżbieta Znamierowska-Rakk — docent
w Instytucie Historii PAN w Warszawie;
profesor w Mazowieckiej Wyższej Szkole
Humanistyczno-Pedagogicznej w Łowiczu

Dr hab. Michał Jerzy Zacharias — docent w Instytucie
Historii PAN w Warszawie; profesor
Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego
w Bydgoszczy

STUDIA Z DZIEJÓW ROSJI
I EUROPY ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ

POLSKA AKADEMIA NAUK • INSTYTUT HISTORII
ZAKŁAD DZIEJÓW EUROPY XIX I XX WIEKU

STUDIA Z DZIEJÓW ROSJI
I EUROPY ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ

TOM XL

WARSZAWA

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*

2005

<http://rcin.org.pl>

Publikacja dofinansowana przez Komitet Badań Naukowych

Komitet Redakcyjny

ALEKSANDER ACHMATOWICZ, WIESŁAW BALCERAK, HENRYK BUŁHAK,
MAREK K. KAMIŃSKI, JERZY KŁOCZOWSKI, ANDRZEJ KORYN,
MACIEJ KOŹMIŃSKI, PIOTR ŁOSSOWSKI (redaktor), WOJCIECH MATERSKI,
ANDRZEJ NOWAK, WITOLD SZULC, MIECZYŚLAW TANTY, ROMAN
WAPIŃSKI, ROMUALD WOJNA, MICHAŁ J. ZACHARIAS,
ELŻBIETA ZNAMIEROWSKA-RAKK (sekretarz redakcji), JANUSZ ŻARNOWSKI

Adres Redakcji
Rynek Starego Miasta 29/31, 00-272 Warszawa

Okładkę projektowali
ANNA i LESZEK KAĆMOWIE

© Copyright by
Wydawnictwo Naukowe *Semper*, Warszawa 2005

© All rights reserved

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*

Redakcja i księgarnia firmowa:
ul. Bednarska 20A, 00-321 Warszawa,
tel./fax: (+48 22) 828 49 73
e-mail: redakcja@semper.pl
<http://www.semper.pl>
<http://www.semper.istore.pl>

PL ISSN 1230-5057

Printed in Poland

SPIS TREŚCI

ARTYKUŁY I ROZPRAWY

Zbigniew Klejn, Próby stworzenia polskich przyczółków militarno-politycznych na Bałkanach w XIX w. Attempts at Creating Polish Military-Political Beachheads in the Balkans during the Nineteenth Century Попытки создать польские военно-политические плацдармы на Балканах в XIX веке	5
Aleksandra Julia Leinwand, Działalność agitacyjna i propagandowa komunistów polskich w RSFR w latach 1918–1920 The Agitation and Propaganda Activity of Polish Communists in the Russian Socialist Federal Soviet Republic in 1918–1920 Агитационная и пропагандистская деятельность польских коммунистов в РСФСР в 1918–1920 годах	25
Henryk Bartoszewicz, Okres rosyjski w karierze dyplomatycznej Romana Knolla (cz. II) The Russian Period in the Diplomatic Career of Roman Knoll. Part 2 Русский период в дипломатической карьере Романа Кнолля. Часть вторая	63
Hanna Marczevska-Zagdańska, Stany Zjednoczone a Austria w latach 1932–1945 The United States and Austria in 1932–1945 Соединенные Штаты и Австрия в 1932–1945 годах	83
Piotr Łosowski, Próba przewrotu hitlerowskiego w Kłajpedzie (1933–1935) The Attempted Nazi Coup d'Etat in Memel (1933–1935) Попытка гитлеровского переворота в Клайпедзе (1933–1935)	113
Tadeusz Kisielewski, Plan federacyjny w Europie Środkowo-Wschodniej a sprawa państw bałtyckich w okresie II wojny światowej w kontekście polityki polskiej Federation Plans in Central-Eastern Europe and the Question of the Baltic States during the Second World War Within the Context of Polish Policies Федеративные планы в Центрально-Восточной Европе и вопрос прибалтийских государств в период II мировой войны в контексте польской политики	131
Krzysztof Marcin Załewski, Polityka i symbole. Komunistyczna Partia Jugosławii wobec społeczności wieloetnicznej. Przykład Suboticy (Wojwodina) Politics and Symbols. The Communist Party of Yugoslavia and a Multi-Ethnic Community. The Example of Subotica (Voivodina) Политика и символы. Отношение Коммунистической партии Югославии к многоэтническому сообществу. Пример Суботицы (Воеводина)	143
Grzegorz Gąsior, Platforma Cieślara — kwestia narodowościowa na Zaolziu w okresie stalinowskim The Cieślara Platform — the National Question in Zaolzie during the Stalinist Era Платформа Цесляра — национальный вопрос в Заользье в сталинское время	167
Elżbieta Znamierowska-Rak, Ku upadkowi idei federacji Słowian południowych (styczeń–grudzień 1948 r.) Towards a Decline of the Idea of a South Slavonic Federation (January–December 1948) К упадку идеи федерации южных славян (январь–декабрь 1948 г.)	205
Michał Jerzy Zacharias, Stosunki sowiecko-jugosłowiańskie w latach 1948–1958. Aspekty polityczne oraz ideologiczne Soviet-Yugoslav Relations in 1948–1958. Political and Ideological Aspects Советско-югославские отношения в 1948–1958 годах. Политические и идеологические аспекты	245

MATERIAŁY I DOKUMENTY

Piotr Żurek, Hotel Lambert a dekonspiracja chorwackiego „Branislava” (1844–1845)	259
Piotr Eberhardt, Klęski głodu na Ukrainie w pierwszej połowie XX wieku na podstawie literatury ukraińskiej	269
Dariusz Miśzewski, Memoriał o podziale stref wpływów w Europie Środkowo-Wschodniej pomiędzy Polskę a Związek Radziecki, napisany przez podpułkownika dyplomowanego Tadeusza Zakrzewskiego, przeznaczony dla premiera Stanisława Mikołajczyka	285
Leszek Pręcikowski, Propaganda słowiańska w Polsce Ludowej w latach 1944–1947 ze szczególnym uwzględnieniem roli Komitetu Słowiańskiego w Polsce	295

PRZEGLĄDY PRASY HISTORYCZNEJ I RECENZJE

<u>Zbigniew Klejn</u> , Z bułgarskiej prasy historycznej (2001–2003)	315
--	-----

* * *

J. Rychlik, M. Kouba, Dějiny Makedonie — Lilla Moroz-Grzelak	323
M. Tanty, Bałkany w XX wieku. Dzieje polityczne — Elżbieta Znamierowska-Rakk	325
G. Zackiewicz, Polska myśl polityczna wobec systemu radzieckiego 1918–1939 — Andrzej Nowak	329
E. Wiszka, Emigracja ukraińska w Polsce 1920–1939 — Wojciech Materski	332
N. Kairiūkšytė, Vilniaus vadavimo sąjunga 1925 04 26 – 1938 11 25. Istorinė apybraiža (Związek Wyzwolenia Wilna 26 IV 1925 – 25 XI 1938. Zarys historyczny) — Krzysztof Buchowski	335
J. Vaičenonis, Lietuvos kariuomenė valstybės politinio gyvenimo verpetuose 1927–1940 (Wojsko w zawirowaniach życia politycznego państwa litewskiego) — Piotr Łossowski ...	338
O. Ken, Moskwa i pakt o nienapadении s Polszej (1930–1932 gg.) — Romuald Wojna	340
G. Kern, A Death in Washington. Walter G. Krivitsky and the Stalin Terror — Hanna Marczevska-Zagdańska	344
J. M. Rainer, Imre Nagy. Biografia polityczna — Andrzej Smoliński	348

IN MEMORIAM

Janusz Pajewski (1907–2003) — Dariusz Matełski	351
Wspomnienie o Romanie Aftanazym — Tadeusz Epsztajn	354

ŻYCIE NAUKOWE

Posiedzenia naukowe Zakładu Dziejów Europy XIX–XX w. IH PAN (październik 2003 – wrzesień 2004)	359
--	-----

Semper

WYDAWNICTWO NAUKOWE

Redakcja i księgarnia firmowa:
ul. Bednarska 20A
00-321 Warszawa

tel./fax: (+48) (22) 828 49 73
e-mail: redakcja@semper.pl
<http://www.semper.pl>

Nasza oficyna wydaje książki ze wszystkich dziedzin nauki. Specjalizujemy się w monografiach oraz w trudnych, niskonakładowych publikacjach w różnych językach (m.in. rozprawy habilitacyjne, bibliografie, słowniki specjalistyczne, materiały źródłowe).

Wśród stałych odbiorców naszych publikacji (ponad 400 wydanych tytułów zwartych, periodyki naukowe i wydawnictwa ciągłe) znajdują się wszystkie poważne księgarnie polskie, biblioteki uczelniane oraz wiele renomowanych bibliotek zagranicznych.

Do współpracy zapraszamy przede wszystkim autorów gotowych prac analitycznych. W zasadzie nie wydajemy tekstów popularnonaukowych. Naszą ofertę kierujemy głównie do samodzielnych pracowników naukowych, chociaż nasza seria „Studia i Materiały” jest przeznaczona m.in. na ciekawe prace magisterskie i doktorskie.

Wojciech Kriegseisen (red. naczelny nauk humanistycznych)

Włodzimierz Zuzga (red. naczelny publikacji ścisłych)

Helena Ratomska (public relations)

Bogusława Pilch (sekcja składu)

Ewa Turek (sekretarz redakcji)

